

A ni se kanil. Že so bili sicer ovladali prvo in drugo dvorišče; že je le slabo še branila se verna sultanova straža njih navalu na tretjem in poslednjem dvorišču, od kodar bi se bili lahko brezi vsakojakega upora razkropili po vsem serajlu, da bi bili davili in morili po njem; že so njih strele prodirale v sultanove sobane, a ker so brzo, gotovo zmago videli že pred seboj, slavili so jo pred koncem boja s takim hrupom, da mu človek ne more primeriti ničesar, ni tigrovega rijevenja, ko plane na svojo žrtvo, ta pa omaguje pod njim. Ali nenadoma so utihnili, orožje omaguje, roke omahujó, oči se bulijo, glave se nagibljejo naprej, kakor bi se jim bila nenadoma prikazala kaka pošast, in o grozi kričé: „Padišah!“

Marsikedó je o svoji slučajni omamljenosti zgrudil se na tla med druge trupe, stražo je bila ojačila sultanova navzočnost in uporniška bojazen, zato je z novo močjo planila na nje ter osvetila se jim zbog mnogih padlih tovarišev. Nihče se ne brani straži, njenemu streljanju, vsakdo je raji iskal, kako in kodi bi pobegnili nazaj, ali poslednji so pot jézili prednjejšim, mnogo, jako mnogo je poleglo jih, predno so najposlednejše jate zvedele, predno je po mestu razgrnila se upornikom strašna vest, da je prikazal se — „padišah, padišah sam!“

Orožje mečejo proč, tlačijo se jih celi korušlji nazaj, da marsikdo, ko prostor dobí okrog sebe, združen in mrtev zgrudi se na zemljo. Bajazet sedí na konji in mirno čaka na čelu svojim emirom in vojvodom, kedaj bodo vrata vsaj toliko prazna, da bi mogel odjezditi skozi nja; zdi se človeku, da je hladan, kakor bi ne zadevala njega morija, ki jo motrí; ali nenehoma nateza svojo brado, to, pa njegovo iskro okó, ki tako, kakor kak živ ogel igra mu v očnicah, priča buro, da razsaja v njegovi notrini.

Naposled so vrata bila prazna, le trupla so ležala okrog, krila so tla, kakor kak tlak, Bajazet je zbedel konja in sè svojim spremstvom vred je dirjal na vso sapo naprej; skakala so konjska kopita po trupih, pod njih težo hrskne zdaj kak črep, zdaj se odpró kake prsi in zazije njih notrina, a okrog mnogih kopit se motajo čreva, kakor kake krvave vrvi; Bajazet je prijezdil na sredo dvorišča, od kodar ni polovica upornikov ni pobegnila še.

(Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Nekaj malega o življenji Njih Veličanstva našega cesarja Franca Jožefa I.* — Ker so unidan nam „Novice“ poročale, kako živijo sv. oče papež, naj povedó svojim bralcem tudi, kako živi presv. naš cesar. Pozimi naš cesar vstaja ob 6. zjutraj, piše M. P. v Dunajskem „Welt-Blattu“, po leti pa blezu ob petih. Njegova postelja je priprosta, brezi vsakoršne „draperije“, navadno počivališče. Pri postelji ima majhno mizico, na njej stoji križ in ropotačica (wecker). Ta ropotačica je navita vselej, kedar Njih Veličanstvo sklene, da pojde na lov; o takih prilikah vstane vsak pot o ranem jutru. Duri v spalnico so ponoči odprte, stoprv v sosedni sobi gorí svetilnica, v tej sobi spí posteljnik (kammerdiener). Po deveti uri zvečer gre cesar spat, če ne slavi kake dvorske svečanosti, ali pa, če ne gre v gledališče; o posebnih prilikah hišini pové, kedaj želí vstati, zato da zná, kedaj mora zajutrek prirediti. Ta hišina je neka postarna vdova gospá, nje soprog je bil poštar Čapek, služil je cesarjevega očeta, pa je umorila ga neka nesreča — in cesar je zapuščeno vdovico vzel v svojo službo, dobrotna cesarica pa je v svoje varstvo vzela nje osirotela otroka in oba dala v žensko odgojilnico v Debling-u. Vsled navadnega zakona nosi ta hišina zmi-

rom črno obleko, pa bel zastor, drugače oblečena ne sme biti, kedar je v službi. Poleg tega mora pokorna biti ostremu ukazu, da nikakor ne smé ogovarjati cesarja, temuč, če jo pokliče zvonec, mora tiho prikloniti se Njih veličanstvu, ko stopi čez prag njegove spalnice, in čakati, kaj jej ukaže. Tretji ukaz, ki mora verno biti mu vse bližnje cesarjevo služništvo, ta je le-ta, da noben služnik ne smé ne v svojem imeni, ne v imeni koga drugega nikakoršne prošnje ni ustmeno razodeti, ni pismeno oddati cesarju. Temu zakonu mora pokoren biti tudi životni služnik (leibkammerdiener), stari Hahnekamp, ki že mnogo let služi cesarja in ga spremlja o vseh popotovanjih. Hahnekamp je poštena Dunajska duša, z njim se cesar nemški razgovarja, njegovih tovarišev eden pa je Čeh, eden Oger; Njih veličanstvo se s Čehom razgovarja česki, z Ogri ogerski, trdé, da zato, da stanovitno govori jezike glavnih narodov v svoji mnogojezični carevini. Hahnekamp se ponaša s posebnim zaupanjem, ki ga ima cesar do njega; cesar se z njim, predno se leže spat, rad razgovarja nekoliko minut. Najraje govori z njim o vremenu bodočega dne. Cesarju je precej dosta do tega, ker pozná oblake in ume meteorologične prikazni; rad zvečer, kedar spí na Dunaji, stopi na pomole „Bellaria-Rampe“ in okó opré proti gorovju, pa pové, kako bode vreme druzega dne. Predno gré cesar spat, vselej poklekne in tiho moli in odmoli svojo večerno molitev. V tem nihče ne sme stopiti v spalnico, ter ga motiti. Te verske pobožnosti nikoli ne opustí, ali je domá ali na poti. Ko se cesar slači, ne smé mu pomagati nihče, svojo toaleta spreminja urno tako, da to iznenadja človeka; Njih Veličanstvo dobro zna, da red je vsega življenja duša: vojaški natančno obleko vselej položi na tisti prostor, kjer je vaje, da jo drugo jutro najde osnaženo. Varčne čitatelje, vse takove, ki imajo sami radi vse v redu, zanimalo bode gotovo tudi to, da zvedó, da ima cesar najnatančnejši red tudi v spreminjavi podnevne in ponočne obleke. — Cesar nima rad nikakoršne „medicine“, a če malo obolí, zdravi se s posebno zmernostjo, pa z domačimi zdravili.

* *Koliko je ljudstva na zemlji?* — Prebivalcev na zemlji šteje se sedaj 1 bilijon, 423 milijonov in 817.000, tedaj biva počez 28 ljudi na štirjaški milji. Evropa ima 309 milijonov in 178.000 ljudi, Azija 824 milijonov in 548.000, Afrika 199 milijonov in 921.600, Avstralija 4 milijone in 748.600, Amerika pa 85 milijonov in 519.800. Število prebivalstva se je leta 1876. od leta 1875. pomnožilo za kakih 27 milijonov. Prebivalci raznih Evropejskih držav se razdelijo tako-le: Nemčija ima 42 milijonov in 723.249, Avstro-Ogerska 37 milijonov in 700.000, Švica 2 milijona in 669.147, Holandija 3 milijone in 809.527, Belgija 5 milijonov in 336.634, Luksemburg ima 205.153, Evropska Rusija 71 milijonov in 730.882, Švedija 4 milijone in 383.291, Norvegija 1 milijon in 802.882, Dansko 1 milijon in 903.000, Francoska 36 milijonov in 102.921, Vélika Britanija 35 milijonov in 450.000, Španija 16 milijonov in 551.647, Portugalsko 4 milijone in 298.881, Italija 27 milijonov in 482.174, Monaco 5741, republica Audora 12.000, Evropejska Turčija 8 milijonov in 500.000, Rumunija 5 milijonov in 73.000, Srbija 1 milijon in 377.060, Črnagora 190.000, Grška 1 milijon in 457.984 prebivalcev. Število prebivalcev Turčije v Evropi, Aziji in Afriki znaša 47 milijonov in 600.000, od katerih jih pride na Egipet, Tripolis in Tunis 20 milijonov in 500.000, na Azijo pa 13 milijonov. Rusija ima v Evropi in Aziji skupaj 86 milijonov in 586.000 ljudi; to število kaže, da je v Rusiji od 1875. leta 900.000 duš več. Prebivalstvo Britiške Indije

znaša 289 milijonov, v Kini 405 milijonov in v Japanu 33 milijonov in 299.014. Mesto London ima 3 milijone in 489.428 prebivalcev, Pariz 1 milijon in 851.792, Novi-Jork in Broklin 1 milijon in 535.622, Berlin 1 milijon in 45.000, Dunaj pa 1 milijon in 1999 prebivalcev.

* *Število duhovščine v Avstriji.* — Po „statistische Monatschrift“ je leta 1875. bilo v Avstriji svetne duhovščine (to je, duhovščine zunaj samostanov) 19.003 z všteti bogoslovci; 88 pa je bilo vojaških duhovnov. Viših škofij šteje Avstrija 9 katoliških, 1 pa Grško-orientalske cerkve, — škofij katoliških in Grško-orientalskih 24, — 2 latinsko katoliška general-vikarijata, skupaj z 8649 farami, 1846 lokalijami, 1678 seminaristov v 32 seminiščih in 76 seminaristov zunaj seminišč. Od leta 1870. se je število far pomnožilo, in sicer latinskega in armeniškega obreda za 101, namreč od 6567 na 6668, — število far grškega obreda za dve, namreč od 1427 na 1429, — število grško-orientalskega obreda za 25, namreč od 316 na 341. Vzrok te pomnožitve izvira iz tega, da so se lokalije spremenile v fare in da so se tudi ustanovile nove duhovnije.

* *Grozna vročina na južnem Španjskem.* — Ondašnji časniki poročajo, da je zdaj na južnem Španjskem taka vročina, da tiči po zraku komaj še leteti morejo; v mestu Sevilla pa se topi ulični tlak, ki je iz zemeljske smole (asfalta) narejen.

* *Luna bo mrknila 23. dne t. m. tako popolnem,* kakor je mrknila letos 27. svečana. Začne se 50 minut čez 9. uro, najbolj temna bo luna 48 minut po 11. uri, konec mrknjenja pa je 46 minut po dveh družega jutra.

Politične stvari.

Ogerske finančne in druge razmere pa prevzetnost Magjarska.

Leta 1873. je vodja splošne Ogerske kreditne banke. pl. Weninger, izdal spomenico, v kateri se nahaja ta-le stavek: „Če se Ogerska zbornica o sedanji finančni zadregi popolnoma preteklosti ne odpove, bo le pokazala, da Magjarski narod nima prav nobene zmožnosti osnovati in vzdržavati države, kakoršna mora biti dandanes. Vzrok finančnih zadreg na Ogerskem je to, da svoje moči sami previsoko cenijo. Te napake pri nas nimajo posamezni, ne ta ali ona stranka, ampak mi vsi jo imamo.“

Te popolnoma resnične besede je Ogersko časnikarstvo pač oni čas cenilo; nadjati se je bilo zato, da bo nesrečna finančna politika Lonyayeva končana z njegovim odstopom. Tudi l. 1875. umrli J. Horn, ki se je mnogo pečal z umnim narodnim gospodarstvom, je leta 1873. v Ogerski zbornici po jako obširnih številkah dokazal, da finančna politika Ogerska, kakoršna je bila od leta 1868. do 1872., mora spraviti deželo na kant. Opominjanje obeh Ogerskih domoljubov je pa pri večini poslancev bilo klic upijočega v puščavi; niso ju poslušali. Dolgove delati — to je postala zadnja leta, kakor v Turčiji, tako tudi na Ogerskem národna odličnost. Lonyay, Kerkapoli, Gyczy in Szell, ki so zaporedoma bili finančni ministri, so imeli vsi napako Magjarskega naroda na sebi; bili so vsi prenapeti, in nasledek te prenapetosti je bil ta, da so si prizadevali sila velike dohodke staviti v svoj deželni proračun ter se unanjim deželam bahali s tisto Ogersko mogočnostjo, ki se je bila zaredila v Ogerski državi in je mogla prikrivati ljudém pravo finančno stanje Ogrov.

Po omahovajoči notranji politiki Cislajtanije do l. 1873. je Magjarom še bolj greben zrastel, tako da so začeli misliti, da so v Avstro-Ogerski gosposdije oni.

Se vé, da se je tem sanjarijam merodajnih krogov Ogerskih pridružilo še mnogo drugih napak in slabosti; med temi prva je znana lenoba Magjarskega naroda. Dandanes se mnogo govori o razmerah na Turškem in splošno mnenje je to, da delavna ljudstva ondi so le uboge „raje“ (kristjani). Pravijo, da je Turek dober vojak, dober lovec, sèm ter tjà celó dober trgovec, al da za nobeno pravo delo ni, ker je glavna slaba lastnost njegova lenoba. Prepričati se tega pa ni treba iti do Marice ali Bospora, vsaj tudi zemlja ob Donavi od vtoka Litave do Orsove in polje ob Tisi kaže nam isto. Ni nas volja preiskavati, ali so Magjari prijatelji Turkov zavoljo te obema narodoma enake lastnosti, ali zavoljo kaj družega; eno pa je gotovo, namreč to, da so kraji, kjer prebiva čisto Magjarsko pleme, popolnoma podobni puščavam na Turškem. Zavoljo te lastnosti gre Ogerska država v kljub prizadevam posamesnih previdnejših mož zmiraj navzdol in bo najbrže skoro prišlo na kant.

Kako je stala Ogerska še l. 1867. in kako stoji zdaj! Imela je dobre uradnike, dosti dobro policijo in pred vsem krepek finančen stan. Če se pa dandanes ogledajo razmere na Ogerskem, kaže se revščina in usmiljenja vredno stanje. Ogerska prevzetnost je brž po sklepu Avstro-Ogerske pogodbe vse o Bachovi in Schmerlingovi dôbi ondi postavljene Avstrijske uradnike pregnala in s tem skazila ter razušila vse uradništvo. Na njihovo mesto so prišli ljudje, katerih zasluga je bila edina ta, da so bili sinovi čistega Magjarskega plemena in nekaterim političnim mogočnjakom priljubljeni. Tako so se izbirali uradniki. O sodnijskih uradih nočemo nič govoriti. Že to, da noben Avstrijsk, pa tudi Nemšk denarni zavod noče nič opraviti imeti z Ogri in da menjice Ogerske na Dunaji ali drugje veljajo le, ako je podpisana na njih kaka firma iz Avstrije, je dokaza dovolj, kake so dandanes sodnije na Ogerskem. Kaj pa še le policijstvo! To je zmešnjava, ki je le na Ogerskem mogoča. Kakor sam Peštanski „Lloyd“ poroča, zdaj v desetih okrajih zavoljo roparjev veljá nagla sodba. Ne preteče teden, da ne bi se celó po telegrafu slišalo iz Ogerskega, da je tu ali tam bila pošta napadena in oropana, da so cele trume roparjev kje klale ljudi in ropale blago.

To je sad Magjarske prevzetnosti in dokaz nezmožnosti za Magjarske državno gospodarstvo.

Naši dopisi.

Iz Zagreba 7. avg. — V nedeljo popoldne imeli smo tù tabor (ali po naše pučko skupštino), ki je namen imel kazati, da narod Hrvatski želi slobodo in omiko krščanskih ljudstev na Turškem, da ne mara za obstanek Turčije, da naj Avstrija ne bode njej na pomoč, ker propad Turčije ne samo ne škoduje Avstriji, temveč bil bi jej na korist, ako se s Hrvatsko združi Dalmacija, Bosna in Hercegovina. Zbralo se je ljudstva okoli 3000, in skupščina vršila se lepo in gladko, izvzemši impertinentni govor nekega Moeserja (alias Hinkovića, ki je ravnokar juridične šole dovršil in je sinek židovske rodovine), ki je zato, ker je napadal slovanstvo in Rusijo, izbudil tako burno nevoljo, da je po neprenehanih klicih „doli ž njim“ moral zapustiti oder. Začel se je tabor s tem, da je dr. Mazzura čital odpis mestnega župana, s katerim se je dovolil tabor po odločenem programu, in je predstavil političkega komisarja. Potem je skupščina izvolila si gosp. Ivana Von-